

Pr. prof. dr. Viorel Sava
(coordonator)

CERCETARE ȘI DIALOG TEOLOGIC ASTĂZI

editura
doxologia

Coordonator: Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA

**CERCETARE ȘI DIALOG TEOLOGIC
ASTĂZI**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cercetare și dialog teologic astăzi / coord.: pr. prof. dr. Viorel Sava ;
tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei
și Bucovinei. - Iași : Doxologia, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-666-691-6

I. Sava, Viorel (coord.)

2

Colectiv de redacție:

Pr. Prof. Dr. Ioan-Cristinel TEȘU

Pr. Prof. Dr. Petre SEMEN

Prof. Dr. Pablo ARGÁRATE

Pr. Prof. Dr. Georgi PORPHYRIOS

Pr. Prof. Dr. Marian VÎLCIU

Col. (r) Dr. Emil-Teofil BĂLTEANU

Arhim. Drd. Nichifor HORIA

Arhim. Drd. Dosofetei ȘCHEUL

Drd. Victor-Vasile FLOREA

Drd. Alin-Gabriel PIȘTEA

Drd. Bogdan BRÂNZĂ

Tehnoredactare: Valentin Grosu

Coperta 1: Icoana Sfântului Apostol și Evanghelist Luca

Coperta 4: Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține integral autorilor.

ISBN 978-606-666-691-6

Coordonator: Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA

CERCETARE ȘI DIALOG TEOLOGIC ASTĂZI

Volum rezultat în urma desfășurării Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, ediția a IX-a, organizat de către Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Romano-Catolică a Universității „Karl Franzens” din Graz, Austria și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ioan Damaschin” a Universității Balamand din Tripoli, Liban.

Mănăstirea Putna, 08-09 iunie 2017

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
TEOFAN,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura Doxologia
Iași, 2017

CUPRINS

Cuvânt înainte	9
Prof. Dr. Pr. Ioan Cristinel TEȘU Lacrimi de sfinți	11
Univ. Prof. Dr. Phil. Dr. Theol. Pablo ARGÁRATE Constantinople before the Great Schism.....	22
Drd. Simon E. NAJM Christian Military Conscription and Badal al'Askariya in Damascus Syria after the Tanzimat: The case of the orthodox men imprisoned and its consequences (1858-1862)	32
Prof. dr. Carmen-Maria BOLOCAN Le symbole dans la transmission de la foi chrétienne.....	50
Conf. Dr. Vasile ROMAN Reziliență și credință	59
Prof. Dr. Pr. Viorel SAVA Particularități ale programului iconografic din biserica „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” zidită de Voievodul Martir Miron Barnovschi	78
Prof. Dr. Pr. Vasile NECHITA Misiunea mărturisitoare a Ortodoxiei astăzi	95
Prof. Dr. Pr. Gheorghe PETRARU Metodologie pastoral-misionară în context actual.....	106
Diac. Drd. Ilarion M. ARGATU Întoarcerea acasă a lui Israel – reflecții exegetice asupra capitolului 32 din cartea Facerii	125
Pr. Drd. Mihail Iustin ARGATU Creștinismul din Britania Romană – secolul IV	139
Pr. Drd. Marius-Ciprian BABIUC Fertilizarea în vitro – din perspectiva Teologiei Morale.....	154

Pr. Dr. Cristian-Alexandru BARNEA	
De la preotul și învățătorul la arhiereul-vicar și mitropolitul Moldovei Justinian Marina	169
Pr. Dr. Cristian-Alexandru BARNEA	
Părintele Patriarh Justinian Marina (1948-1977). Discurs și recurs la istorie	184
Pr. Constantin-Adrian CHELARU	
Alice Voinescu (1885-1961), personalitate marcantă a spiritualității românești interbelice.....	196
Protos. Drd. Hrisostom CIUCIU	
„Μορφῇ θεοῦ” și „μορφῇ δούλου” (Filipeni 2, 6-7): o erminie actuală. Principiul ipostatic în viziunea Arhim. Sofronie Saharov	216
Pr. Drd. Vasile COSTAN	
Părintele profesor Petre Vintilescu – pasionat cercetător al istoriei îmnografiei bisericești	229
Arhim. Drd. Iov CRISTEA	
Legăturile duhovnicești ale intelectualității ruse cu mănăstirea Optina în secolul XIX.....	248
Arhim. Drd. Mihail DANILIUC	
Ciprian Porumbescu, iubitor și creator de muzică bisericească	262
Drd. Mihăiță Lucian FILIP	
Colindul în pastoralele la Nașterea Domnului din perioada comunistă ...	283
Pr. Drd. Viorel-Vasile FLOREA	
Misiunea Bisericii în mediul rural.....	302
Pr. Drd. Vasile-Lucian GOLDAN	
Coordonate ale misiunii ortodoxe în dezvoltarea culturală a secolului al XVIII-lea.....	313
Protos. Drd. Adrian (Arsenie) HANGANU	
Teologia sărbătorii Adormirii Maicii Domnului reflectată în predicile Sfinților Părinți	326
Arhim. Drd. Nichifor (Nicolae) HORIA	
Les Exorcismes de Saint Tryphon.....	343

Drd. Andrei IRINA	
România între temnițele trecutului și „temnițele prezentului”	354
Drd. Claudiu LEFTER	
Icoana – imagine a sfințeniei.....	363
Dr. Cristian-Cezar LOGIN	
Stihirile Vespérale ale Înaintepăznuirii Nașterii Domnului	379
Pr. Drd. Florentin-Eugen LUPAȘCU	
Libertatea creștină – premisă pentru rezistența mărturisitorilor ortodocși în temnițele comuniste.....	390
Drd. Andrei MACAR	
Liturghia Sfinților Apostoli Addai și Mari: expresie liturgică a creștinismului siro-oriental și etapele dezvoltării ei istorice	411
Drd. Ilche MICEVSKI-IGNAT	
Viziunea Sfântului Iustin Popovici asupra omului ca chip (icoană) a lui Dumnezeu	427
Drd. Diogene MIHĂILĂ	
Chipul duhovnicesc al Maicii Domnului reflectat în Imnele Acatiste.....	442
Pr. Drd. Florin MOLDOVAN	
Stilul picturii bizantine: o sinteză sau o concepție originală	454
Drd. Octavian NEGRU	
ΝΟΥΣ în antropologia patristică	474
Drd. Petronela (Polixenia) NISTOR	
The spiritual and social mission of the monk in a secularized world. Highlights for a revival of authentic monasticism.....	486
Pr. Drd. Marius OBREJA	
Părintele Justin Pârvu – mărturisitor în perioada comunistă	503
Drd. Gabriel-Alin PIȘTEA	
Referințe baptismale în creația „Odele lui Solomon”.....	513
Drd. Alexandru PRELIPCEAN	
Condacul „La neofiti” al Sfântului Roman Melodul: de la poezie la argumentare istorică și viceversa.....	536

Dr. Ioan-Lucian RADU	
Desfrâul, imagine a necredinței în cartea profetului Osea	556
Pr. Drd. Filaret Mihai RUSCAN	
Autoritate și libertate în regimurile totalitare	575
Drd. Tudorel Constantin RUSU	
Ideea de „pathos” în discursul pastoral.....	597
Arhim. Dr. Benedict SAUCIUC	
Un crâmpoi din viața monahală la Mănăstirea Neamț	607
Arhim. Drd. Dumitru (Dosoftei) ȘCHEUL	
Din frământările unui veac.....	628
Pr. Drd. Bogdan ȚIFREA	
Noțiunea de „inimă” în Sfânta Scriptură.....	642
Ierodiacon Drd. Antonios (Chrysanthos) TSACHAKIS	
Sfântul Paisie Velicikovski și Biserica Slavă.....	656
Pr. Drd. Mihai-Daniel VOICU	
Ieromonahul Arsenie Boca – preot și duhovnic pentru mulțimile de la Sâmbăta de Sus.....	671
Prof. Dr. Oana-Paula ZAHARIA; Prof. Adina-Mihaela VOLMER	
Pedagogia valorii între educație și reeducare. Studiu de caz: Închisoarea de la Târgu-Ocna (1949-1951).....	680

Cuvânt înainte

Cu ajutorul lui Dumnezeu, în zilele de 8-9 iunie 2017, la Mănăstirea Putna, unde, de strajă la hotare, stă Voievodul Sfânt, Ștefan cel Mare, apărând credința înaintașilor, glia străbună și demnitatea neamului, s-au desfășurat lucrările celei de-a IX-a ediții a *Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”*, organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Romano-Catolică a Universității „Karl Franzens” din Graz, Austria și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ioan Damaschin” a Universității Balamand din Tripoli, Liban. Activitatea s-a desfășurat sub patronajul Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan, căruia îi mulțumim, cu recunoștință, și cu susținerea deplină din partea Mănăstirii Putna care, prin vrednicul ei stareț, Arhimandritul Melchisedec, secondat de evlavioșii și jertfelnicii părinți ai obștii pe care o povățuiește, ne-a găzduit, ne-a omenit și ne-a oferit, alături de ambientul duhovnicesc specific acestui așezământ, condiții minunate pentru ospățul academic și științific care ne-a adus împreună

Activitățile științifice și culturale, bisericești și laice, nu sunt noutăți pentru Mănăstirea Putna, pentru Starețul și pentru obștea ei. De când se află la cârma Mănăstirii Putna, iată sunt deja două decenii, Părintele Melchisedec a împlinit numeroase lucrări care așează Mănăstirea Putna între cele dintâi mănăstiri din țara noastră și nu numai. O obște numeroasă, bine organizată și armonizată, cu părinți și frați evlavioși și râvnitori, care îmbină viața liturgică, ascultarea și zidirea spirituală, cu știința de carte și cu deschiderea spre valorile culturale ale societății contemporane. Suportul vieții monahale putnene îl constituie viața liturgică internă, organizată exemplar (personal consider că viața liturgică cea mai frumoasă și mai bine organizată, în prezent, în Biserica Ortodoxă Română, se află la Mănăstirea Putna), dublată de mărturisirea frecventă a întregii obști, osteneală asumată deplin de Părintele Stareț Melchisedec și de alți duhovnici iscusiți ai mănăstirii. Acestora se adaugă înnoirile permanente ale locașului de cult și ale celorlalte clădiri care constituie ansamblul mănăstiresc, dar și o mulțime de alte clădiri noi a căror zidire s-a impus, cu necesitate, datorită activităților, mereu înmulțite și mereu dezvoltate, care au umplut și continuă să umple cronicile Mănăstirii Putna.

Pentru a ne da seama de dimensiunile componentei cultural-științifice a vieții monahale din Mănăstirea Putna, este suficient să menționăm seria Colocviilor dedicate memoriei Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta, organizate la Putna, ani de-a rândul, de Mănăstirea Putna împreună cu Fundația Credință și

Creație Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta, reflectate în colecția *Caietele de la Putna*. Ar fi, de asemeni, suficient să menționăm activitățile științifice și culturale dedicate împlinirii a 500 de ani de la mutarea la cele veșnice a Voievodului Sfânt Ștefan cel Mare, sau împlinirea a 550 de ani de la punerea pietrei de temelie a bisericii ștefaniene din Mănăstirea Putna, sau mulțimea evenimentelor dedicate cinstirii Sfântului Mitropolit al Moldovei, Iacob Putneanul, urmate de proclamarea solemnă a canonizării lui, împreună cu Sfinții Cuvioși Paisie, Natan și Sila.

În contextul larg al manifestărilor dedicate împlinirii a 550 de ani de la fondarea Mănăstirii Putna se înscrie și cea de-a IX-a ediție a Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, la care ne referim în acest cuvânt.

Această ediție s-a bucurat de prezența a peste 50 de participanți, profesori de teologie și doctoranzi, din țară și din străinătate (Liban, Austria, Germania), aparținând domeniului Teologie, dar și altor domenii, care au prezentat referate dedicate *Anului omagial al Sfințelor Icoane, al iconarilor și al pictorilor bisericești și Anului comemorativ Justinian Patriarhul și al apărătorilor Ortodoxiei în timpul comunismului*, mare parte dintre referatele prezentate în cadrul Simpozionului fiind incluse în volumul IX al seriei „Studia Theologica Doctoralia”.

Mulțumind tuturor colegilor de la Facultatea noastră care ne-au sprijinit, participanților pentru contribuțiile științifice aduse în cadrul Simpozionului și la realizarea acestui volum, dar și celor care au făcut posibilă tipărirea lui: Dl col. (r.) Emil-Teofil Bălțeanu, Director General S.C. Bohemia SRL, Părintele Arhim. Drd. Nichifor Horia, Părintele Arhim. Drd. Dosoftei Șcheul și Parohia „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul” din Iași, oferim cititorilor acest buchet de osteneli, având speranța că, prin lecturarea lui, se vor îmbogăți în cunoașterea teologică și în trăirea creștinească. Mulțumim, de asemeni, Editurii Doxologia a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei și tuturor ostenitorilor ei. Un cuvânt special de mulțumire aducem, în numele tuturor participanților la Simpozion, Părintelui Stareț Melchisedec și obștei Mănăstirii Putna care ne-au oferit, cu generozitate, Liturghie și omenie și ni s-au arătat ca pilde vii de slujire jertfelnică, solemnizând evenimentul nostru până la înălțimea unei adevărate sărbători. Dumnezeu să-i înzilească și să le dăruiască pe cele veșnice în locul celor trecătoare.

Pr. Prof. Dr. Viorel Sava
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași